

Akuutit postoperatiiviset sydänongelmat

ANESTESIAKURSSI

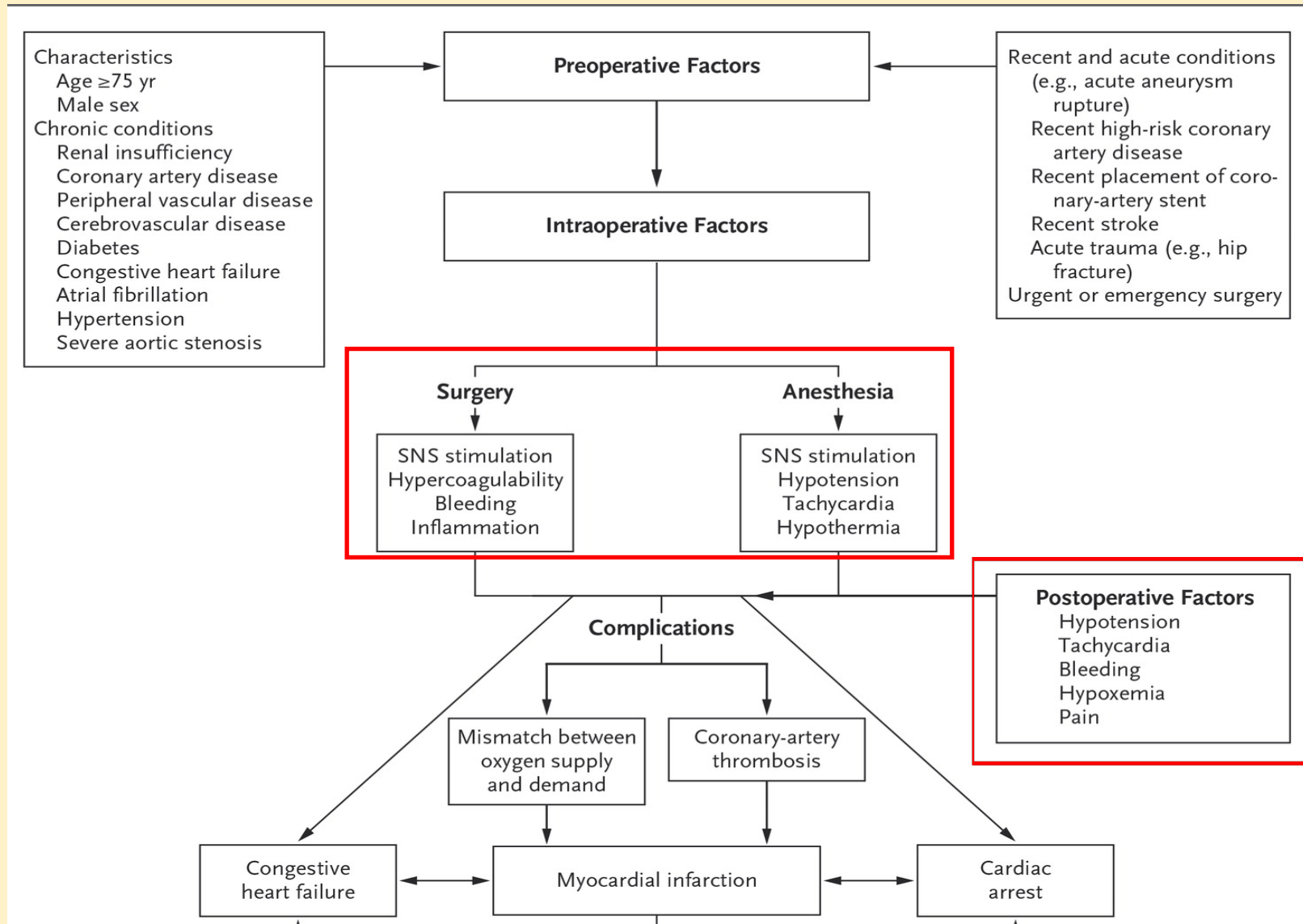
28.3.2019

LT Ville-Veikko Hynninen

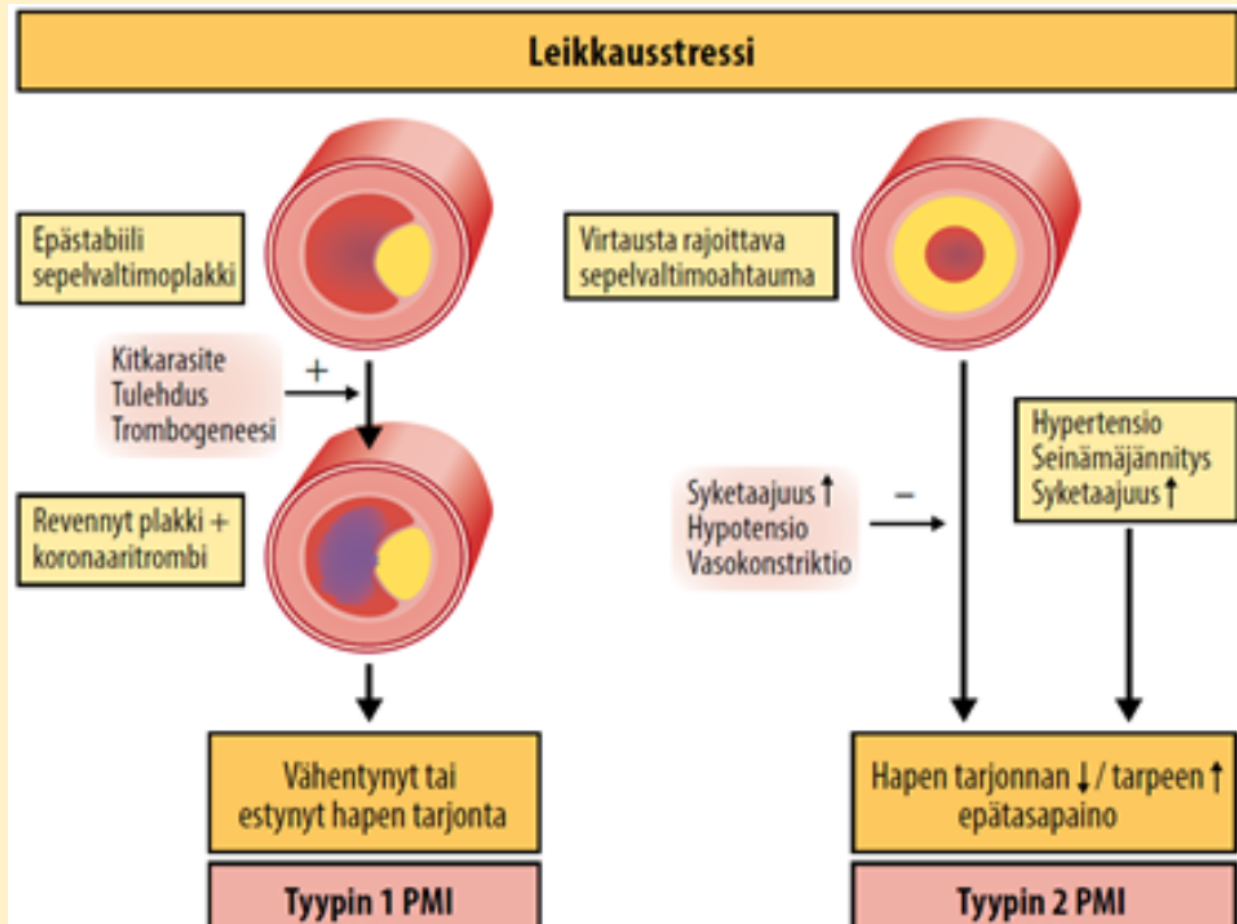
Postoperatiiviset sydänongelmat (Noncardiac Surgery)

- perioperatiivinen sydäninfarkti 1-3 %
- myocardial injury after non-cardiac surgery (MINS) = ”vähäinen sydänlihasvaurio” 8-15 %
- rytmihäiriöt
  - uusi postoperatiivinen eteisvärinä 2,5 %
  - postoperatiivinen eteisvärinä kaikkiaan 5-10 %
  - pidentynyt QT-aika
- sydämen vajaatoiminta
- (tahdistinongelmat)
- (keuhkoembolia)

Perioperatiiviset riskitekijät

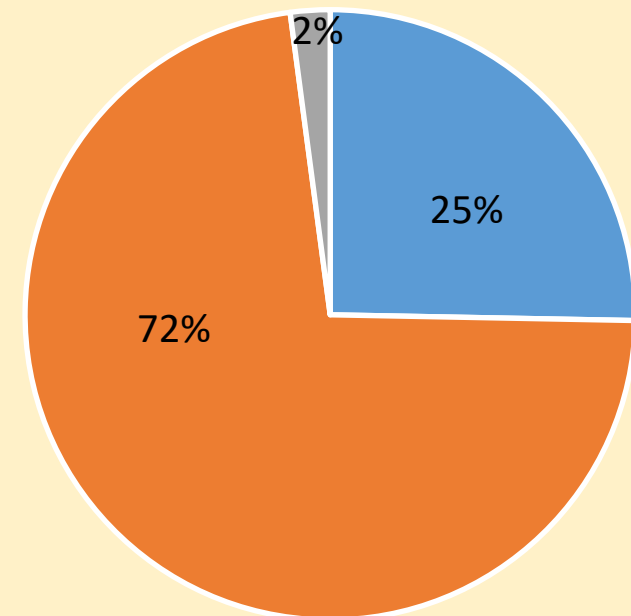

Periperatiivisen sydäninfarktin mekanismi

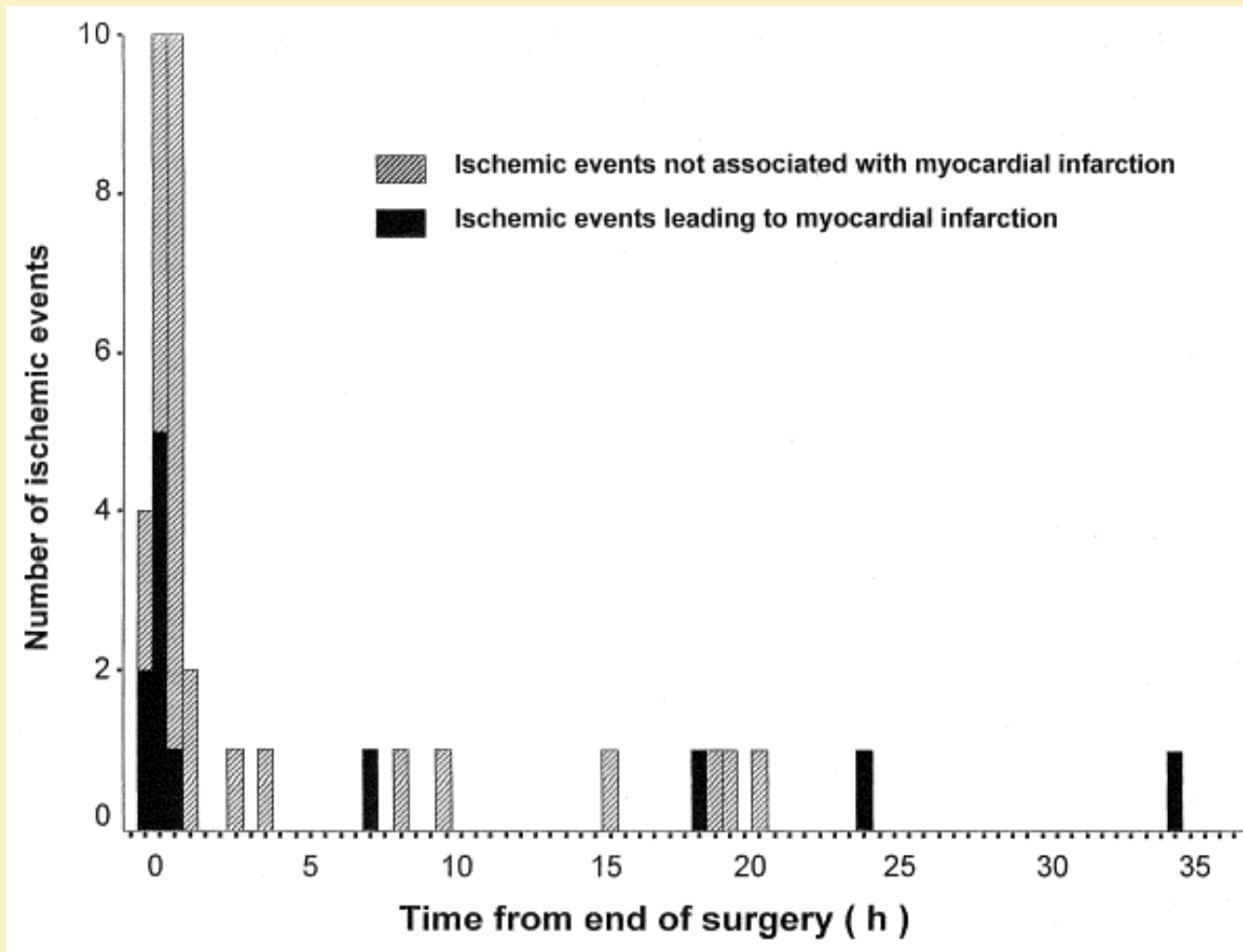
Perioperatiivisen sydäninfarktin etiologia

- Tyyppi 1 sydäninfarkti
- Tyyppi 2 sydäninfarkti
- Tyyppi 4B sydäninfarkti = stenttitromboosi

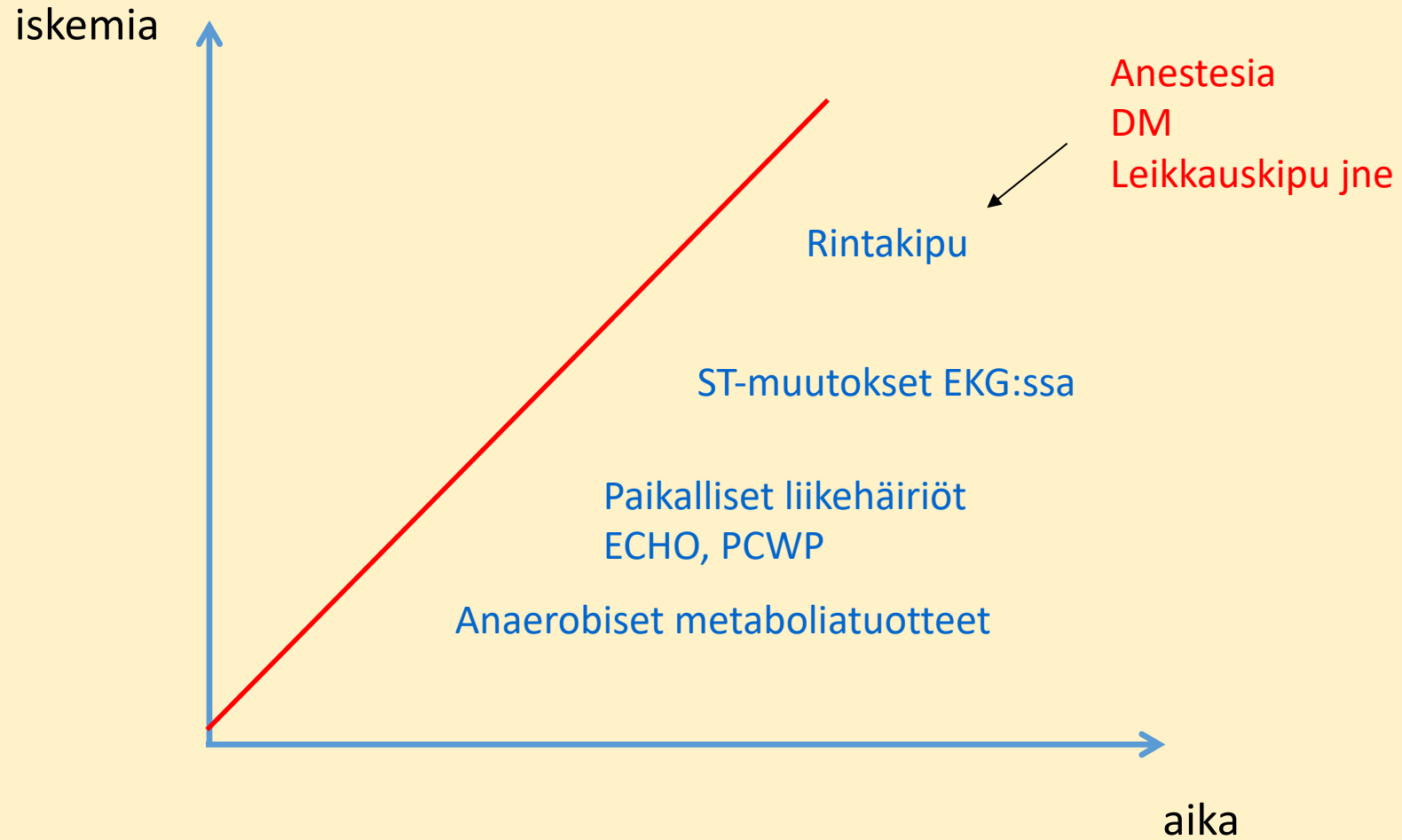

Perioperatiivinen iskemia/infarkti

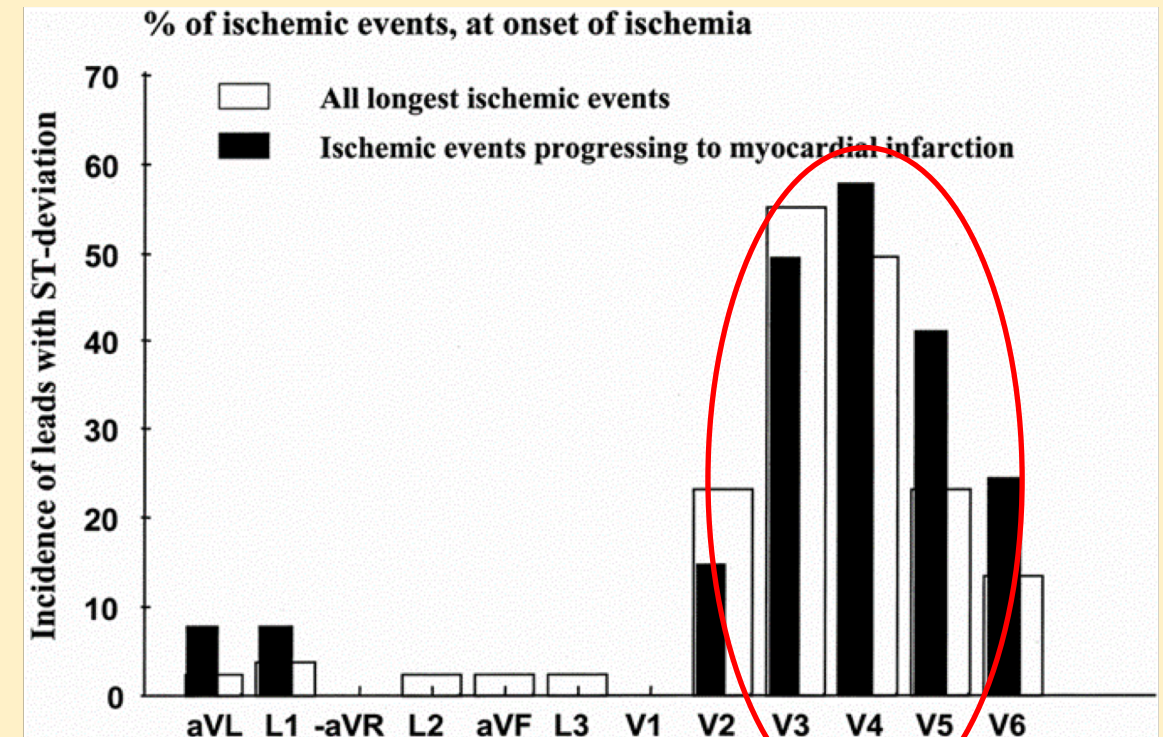
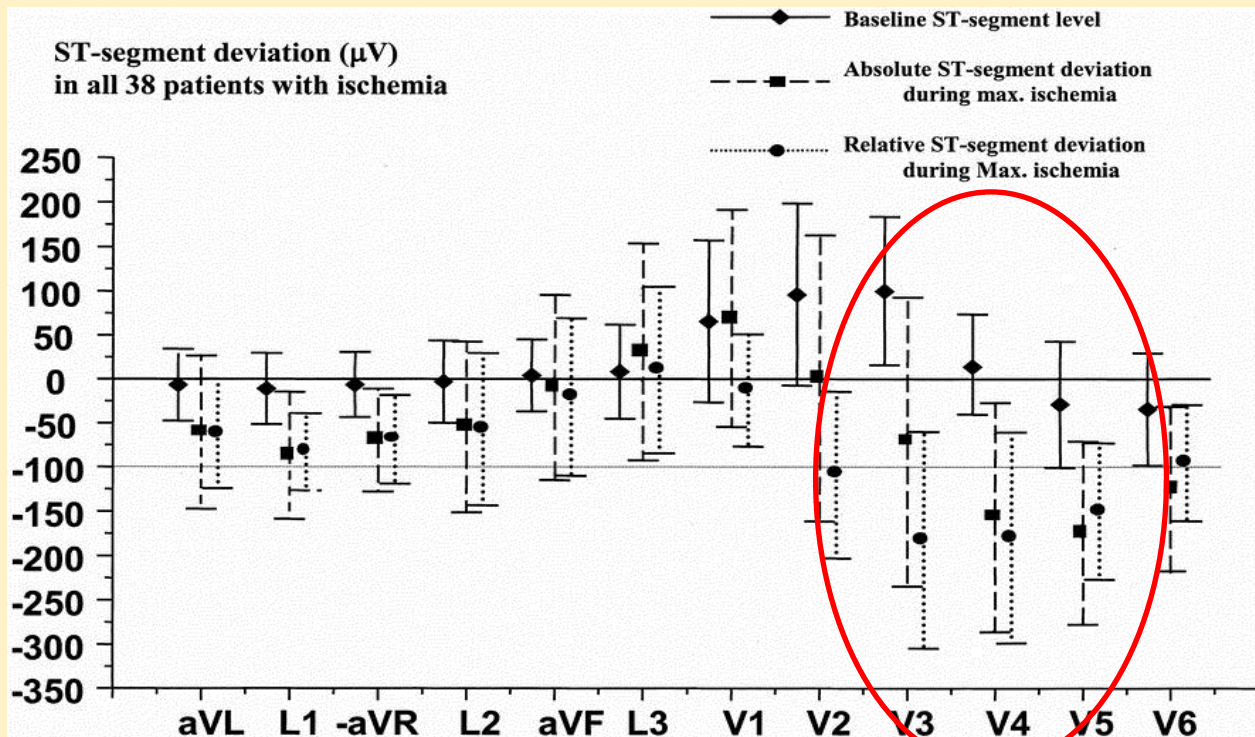
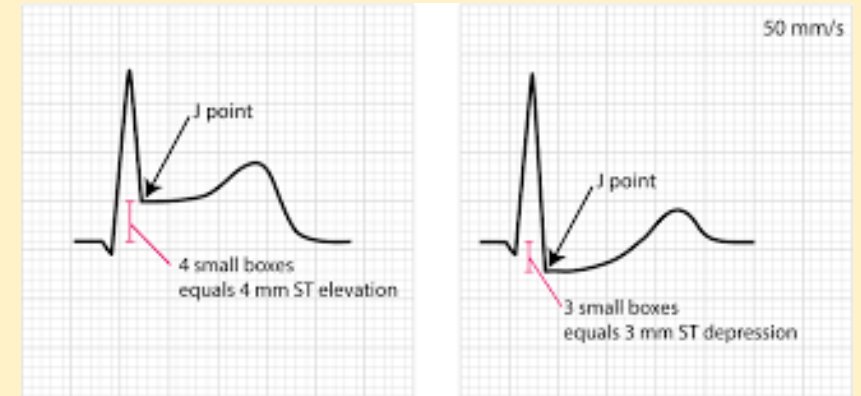

- yleisin välittömästi operaation jälkeen
- sympaattisen hermoston aktivaatio
- syke kohoaa
- verenpaine nousee
- kipu
- koagulaatiohäiriöt

Sydänlihasiskemian monitorointi

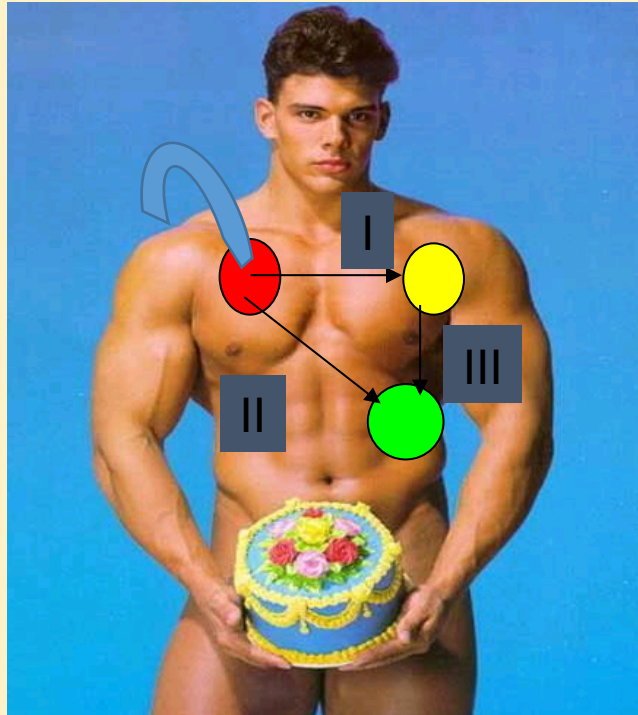

Sydänlihasiskemian monitorointi: EKG

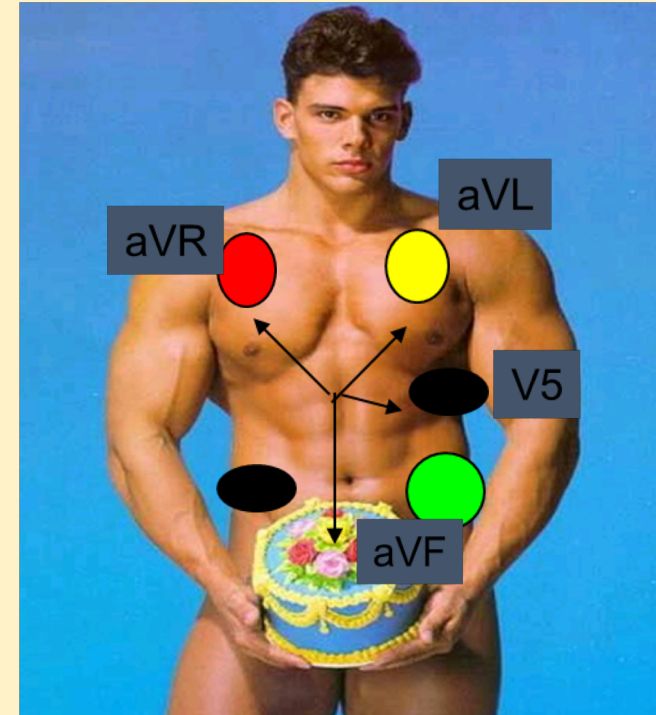
Sydänlihasiskemian monitorointi: EKG

3-kytkentäinen EKG

- kytkennät I, II ja III riittämättömät iskemian monitorointiin
- CB5 (central back)-kytkentä:
  - punainen elektrodi oikean lapaluun päälle selkään
  - tällöin II-kytkentä (CB5) matkii V5 kytkentää

5-kytkentäinen EKG

- parantaa iskemian diagnostiikkaa
- kytkennöillä II + V4 tai V5 iskemia havaitaan n. 80% tapauksista
- V4+V5 päästäisiin n. 95%:iin

Sydänlihaskemian oireet postoperatiivisesti

Ischemic Feature*	Prevalence		Mortality at 30 days	
	n	% (95% CI)	n	% (95% CI)
Ischemic symptoms				
Chest discomfort	85	9.0 (7.4–11.0)	17	20.0 (12.9–29.7)
Neck, jaw, or arm discomfort	5	0.5 (0.2–1.2)	0	0.0 (0.0–43.4)
Dyspnea	66	7.0 (5.6–8.8)	10	15.2 (8.4–25.7)
Pulmonary edema	46	4.9 (3.7–6.5)	8	17.4 (9.1–30.7)
Any of the above	149	15.8 (13.6–18.3)	22	14.8 (10.0–21.3)
Ischemic electrocardiographic findings				
Q waves	13	1.4 (0.8–2.3)	1	7.7 (1.4–33.3)
ST elevation	22	2.3 (1.5–3.5)	7	31.8 (16.4–52.7)
LBBB	5	0.5 (0.2–1.2)	3	60.0 (23.1–88.2)
ST depression	154	16.4 (14.1–18.9)	21	13.6 (9.1–19.9)
T-wave inversion	219	23.3 (20.7–26.1)	31	14.2 (10.2–19.4)
Any of the above	328	34.9 (31.9–38.0)	47	14.3 (10.9–18.5)

Oireet

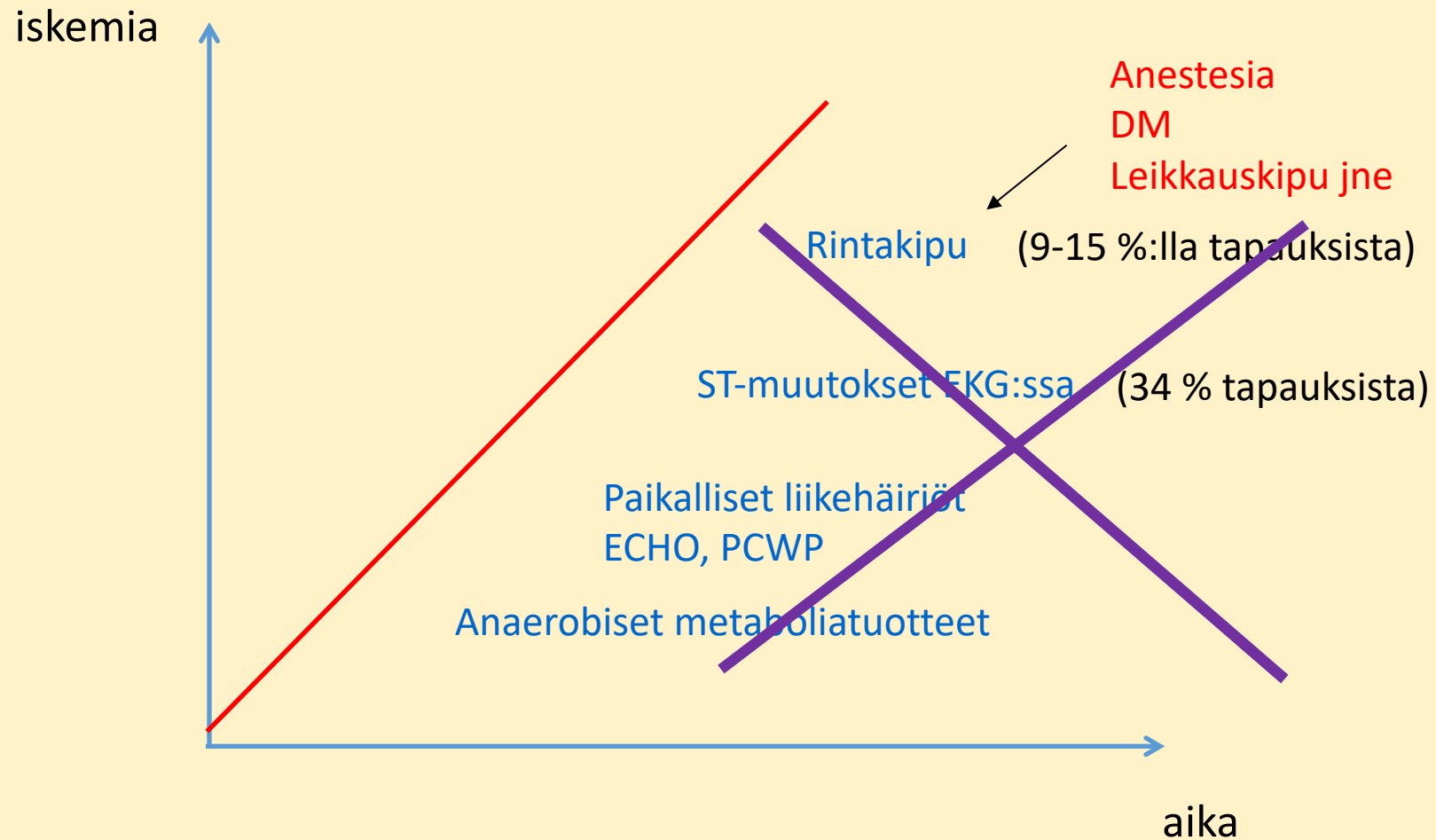
EKG

* Analysis restricted to patients with a peak troponin T ≥ 0.04 ng/ml (*i.e.*, 941 patients) because patients with a peak troponin T equal to 0.03 ng/ml were not assessed for ischemic features.

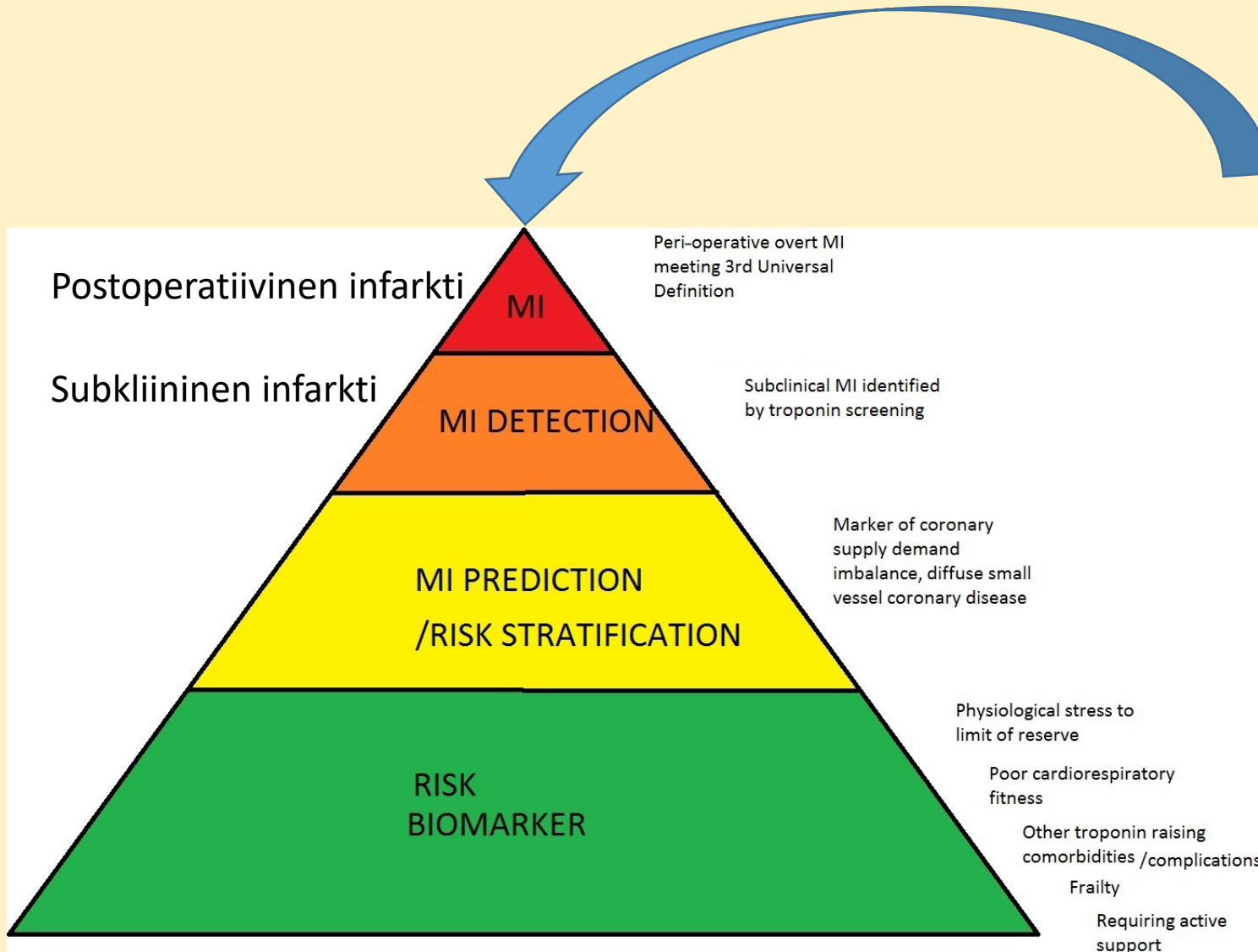
LBBB = left bundle branch block; n = number of patients.

- 15065 potilasta
- 1194 potilaalla troponiini koholla postoperatiivisesti (MINS) Botto et al. *Myocardial Injury after Noncardiac Surgery*. *Anesthesiology* 2014; 2014;564-78

Postoperatiivisen sydäninfarktin oireet

Postoperatiivinen sydäninfarkti

Sydäninfarktin diagnoosi

- troponiinin pitoisuus ylittää viitealueen ylärajan ja peräkkäisissä näytteissä todetaan troponiinpitoisuuden muutos ja jokin allaolevista:
- potilaalla on iskemiaoireet
- potilaalla on iskemiaan sopivat EKG-muutokset
- kuvantamisessa todetaan uusi sydänlihaskvaurio

Pelkkä troponiinin nousu = MINS = myocardial injury after noncardiac surgery = ”vähäinen sydänlihaskvaurio”

- sydänspesifinen troponiini I tai T
  - sydänlihaksen vaurion jälkeen troponiinia on osoitettavia määriä verenkierrrossa 2-3 tuntia vaurion synnystä. Pitoisuus on maksimissaan 18.-24. tunnin kuluttua ja pysyy koholla jopa 14 päivää
- ”vähäisen sydänlihaskvaurion” diagnoosiin vaaditaan ainoastaan iskemiasta johtuva troponiinin nousu intra/postoperatiivisesti
  - vs sydäninfarkti
    - ei vaadi EKG muutoksia
    - ei vaadi rintakipua
    - ei vaadi erillisiä kuvantamislöydöksiä
- 8-15 % yli 45-vuotiailla leikkauspotilailla (ei päiväkirurgisilla)

Postoperatiivisesti kohonneen troponiinin merkitys

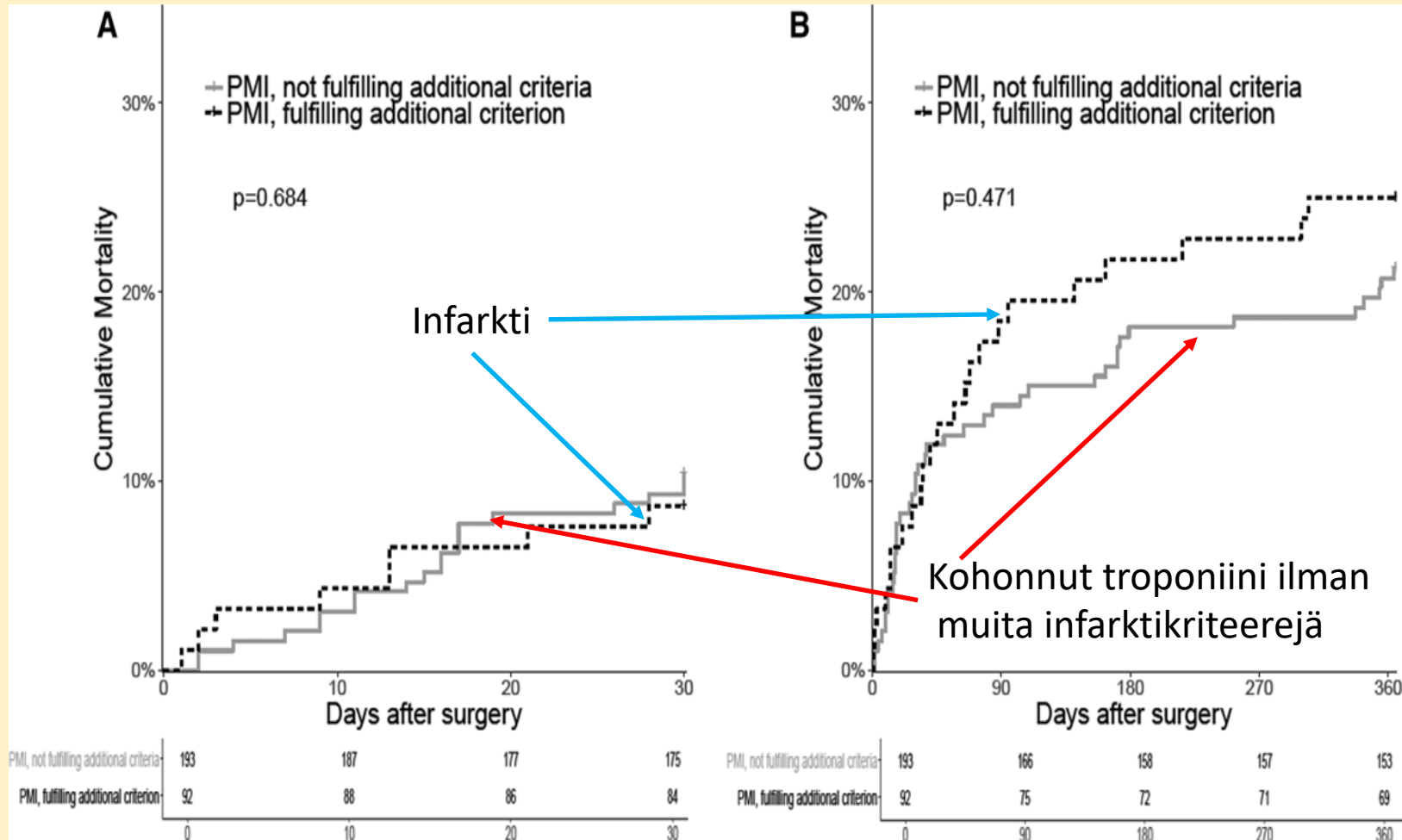
Outcome*	Patients without MINS (n = 13,822)	Patients Suffering MINS (n = 1,194)	Unadjusted OR (95% CI)
	n (%)	n (%)	
Nonfatal cardiac arrest	8 (0.06)	10 (0.8)	14.58 (5.75–37.02)
Congestive heart failure	137 (1.0)	112 (9.4)	10.34 (7.99–13.37)
Stroke	58 (0.4)	23 (1.9)	4.66 (2.87–7.58)
Mortality	147 (1.1)	117 (9.8)	10.07 (7.84–12.94)
Composite of major events†	325 (2.4)	224 (18.8)	9.59 (7.99–11.51)

* Among the 15,065 patients, 49 patients did not complete the 30-day follow-up and were not included in these analyses except for the outcome mortality in which we did not know 30-day vital status on 27 patients who were not included in the mortality analysis. † Composite of major events = composite of mortality, nonfatal cardiac arrest, nonfatal congestive heart failure, and nonfatal stroke.

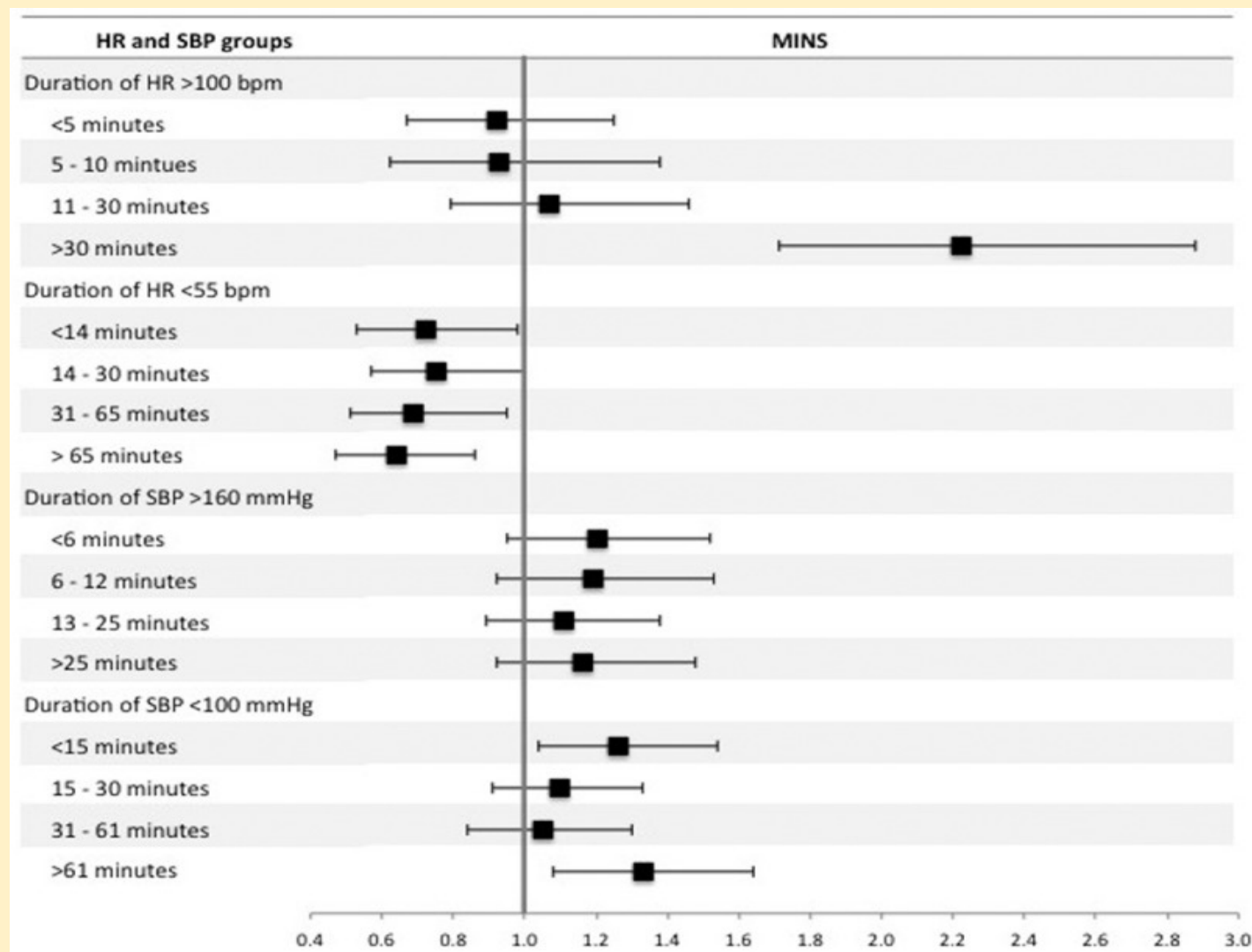
MINS = myocardial injury after noncardiac surgery; n = number of patients; OR = odds ratio.

- 41,8% MINS-potilaista täytti AMI-kriteerit
- AMI-potilailla mortaliteetti 13,5 %
- pelkkä troponiini koholla, mortaliteetti 7,7%

Postoperatiivisesti kohonneen troponiinin merkitys

Perioperatiivisen sykkeen ja verenpaineen merkitys sydänlihaskvaurion syntyyn

Abbott et al. *A Prospective International Multicentre Cohort Study of Intraoperative Heart Rate and Systolic Blood Pressure and Myocardial Injury After Noncardiac Surgery: Results of the VISION Study.* *Anesth Analg.* 2018; 126: 1936–1945

Postoperatiivisen sydäninfarktin ja ”vähäisen sydänlihaskvaurion” ehkäisy

- lääkkeet

- β -salpaajat

- estävät takykardiaa ja teoreettisesti hyviä
    - POISE-tutkimus: perioperatiiviset sydäninfarktit vähenivät, aivoinfarktit ja kuolleisuus nousivat
    - jatketaan kotilääkitystä, ei rutiinisti aloitusta leikkausta varten

- α_2 -agonistit (klonidiini ja deksmedetomidini)

- ei näyttöä hyödyistä perioperatiivisesti (POISE 2-tutkimus)

- statiinit

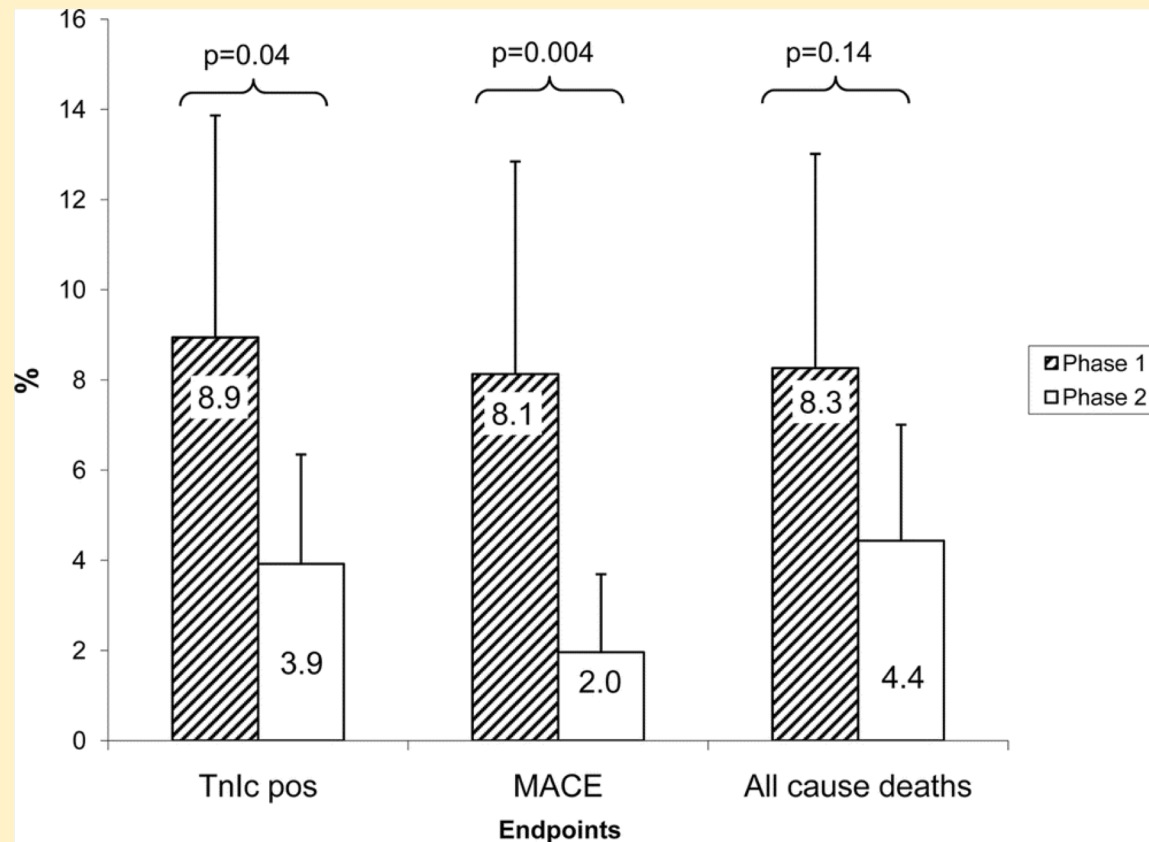
- kannattaa jatkaa perioperatiivisesti, ei ainakaan keskeyttää yli 4 vrk:ksi

- nitraatit, ASA, ACE:t jne ei näyttöä kumpaankaan suuntaan

Postoperatiivisen sydäninfarktin ja ”vähäisen sydänlihaskvaurion” ehkäisy

- tavoitteena
  - sydänlihaksen hapenkulutuksen pienentäminen
    - takykardian esto ja hoito
  - sydänlihaksen hapentarjonnan lisääminen
    - hypoksemian esto
    - hypotension ja hypertension välttäminen
    - anemian välttäminen, Hb yli 80 g/l
    - hypovolemian välttäminen
  - leikkausstressin minimointi
    - kivun hoito
    - normaali ruumiinlämpö

Quality of Postoperative Care after Major Orthopedic Surgery Is Correlated with Both Long-term Cardiovascular Outcome and Troponin Ic Elevation

Huoleellinen "vitaalien" seuranta

- hypoksemia
- hypovolemia
- hypoglykemia
- hemoglobiini

Incidence of postoperative myocardial ischemia with Troponin Ic release (TnIc pos), major adverse cardiac events (MACE), and all-cause deaths according to the phase of the study. The vertical bars indicate 95% CI.

- ongelmana potilaiden siirtyminen vuodeosastolle juuri riskialttimeimpaan aikaan infarktin suhteen
- vuodeosastolla pitkiäkin monitoroimattomia hypotensiivisiä jaksoja
- olisiko mahdollista saada valvontapaikka 1. vuorokauden ajaksi riskipotilaille..? Usein ei...

PERIOPERATIIVISEN ISKEMIAN/INFARKTIN HOITO

Troponiini, 12-kytkentäinen ekg

”pelkkä” troponiinin nousu:

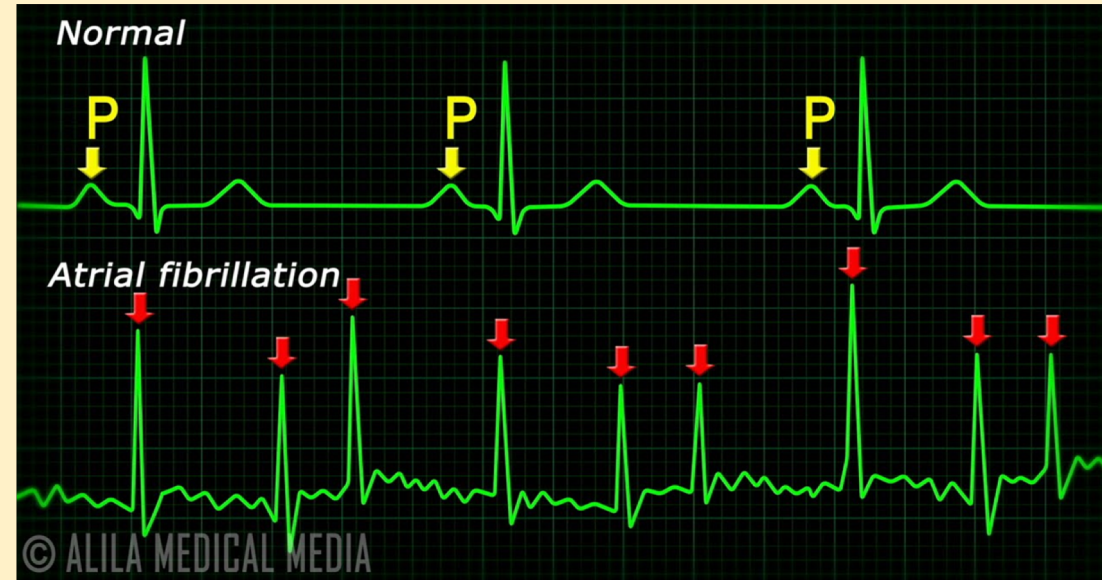
- antitromboottinen lääkitys ?
- β -salpaus ?
- statiinit ?

Kuva 1. Perioperatiivisen sydäninfarktin hoitoprotokolla.

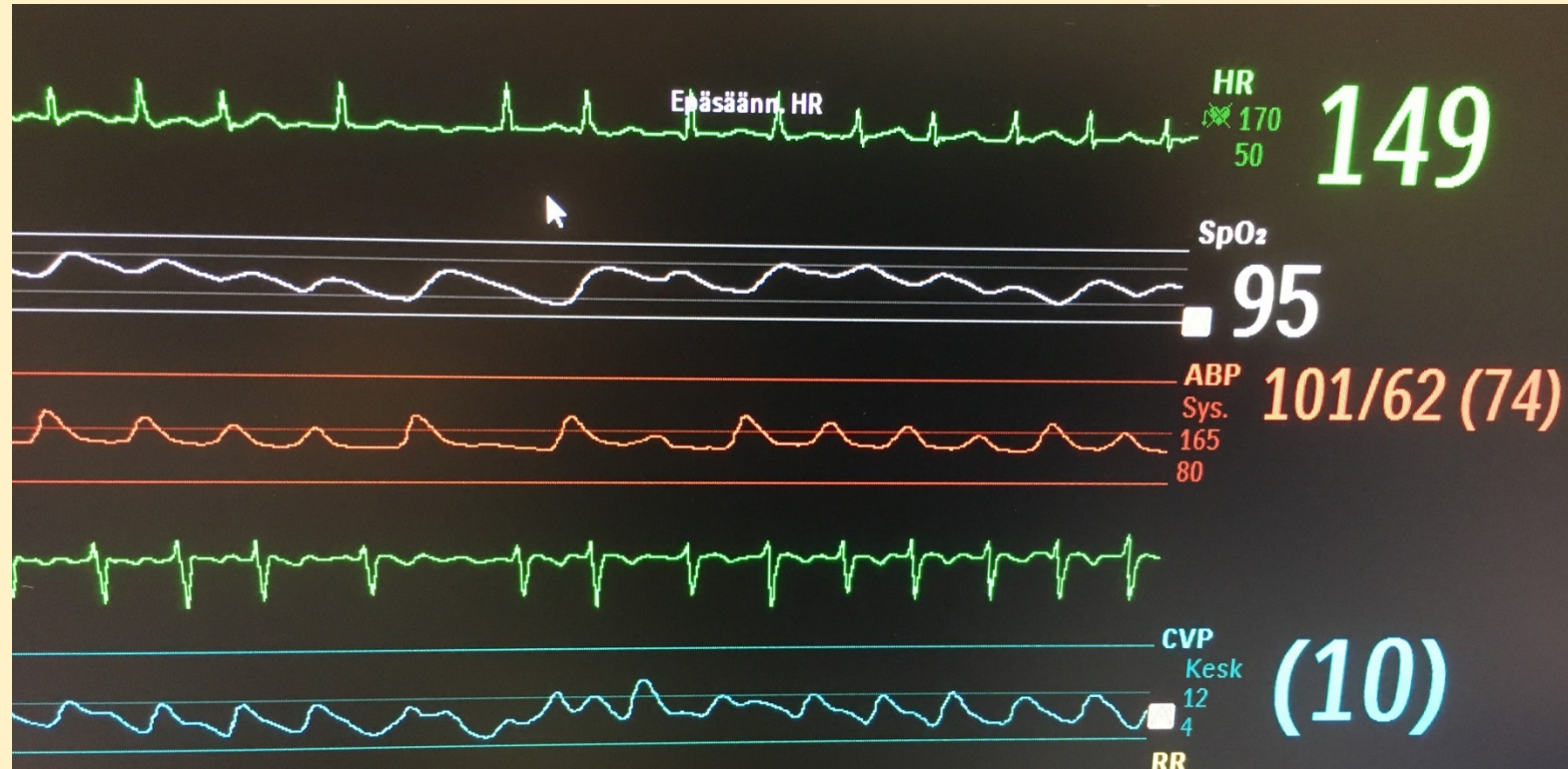

Postoperatiiviset rytmihäiriöt

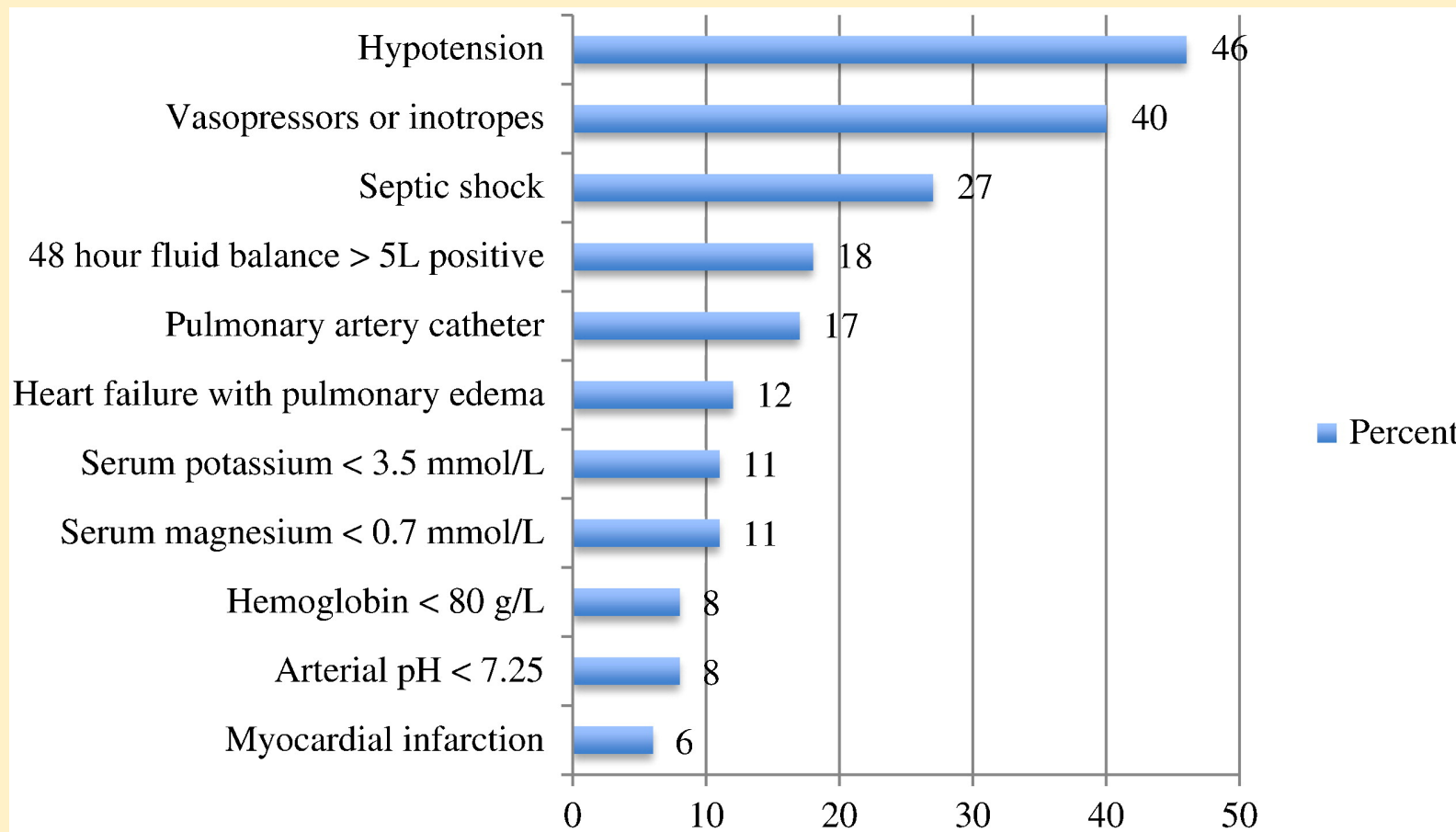
- kaikki rytmihäiriöt mahdollisia
- uusi postoperatiivinen eteisvärinä 2,5 %
- postoperatiivinen eteisvärinä kaikkiaan 5-10 %
- 0-4 vrk postoperatiivisesti
- pidentää sairaalassaoloaikaa
- kustannukset kasvavat

Eteisvärinä-EKG

Postoperatiiviselle eteisvärinälle altistavia tekijöitä

Risk factors identified at the onset or immediately before the development of new-onset AF (n = 139).

Postoperatiivisen eteisvärinän hoito

- 4 ydinasiaa:
  - perussairauden ja muiden rytmihäiriölle altistavien tekijöiden hoito
    - hypotension, hypomagnesiamian, hypokalemian, ylinesteytyksen ja matalan Hb:n hoito
  - kammiotaajuuden optimointi (sykkeenhallinta), tavoite 70-100/min
    - β -salpaajat, kalsiumestäjät, digoksiini, amiodaroni
    - pysyvissä tai usein toistuvissa eteisvärinöissä

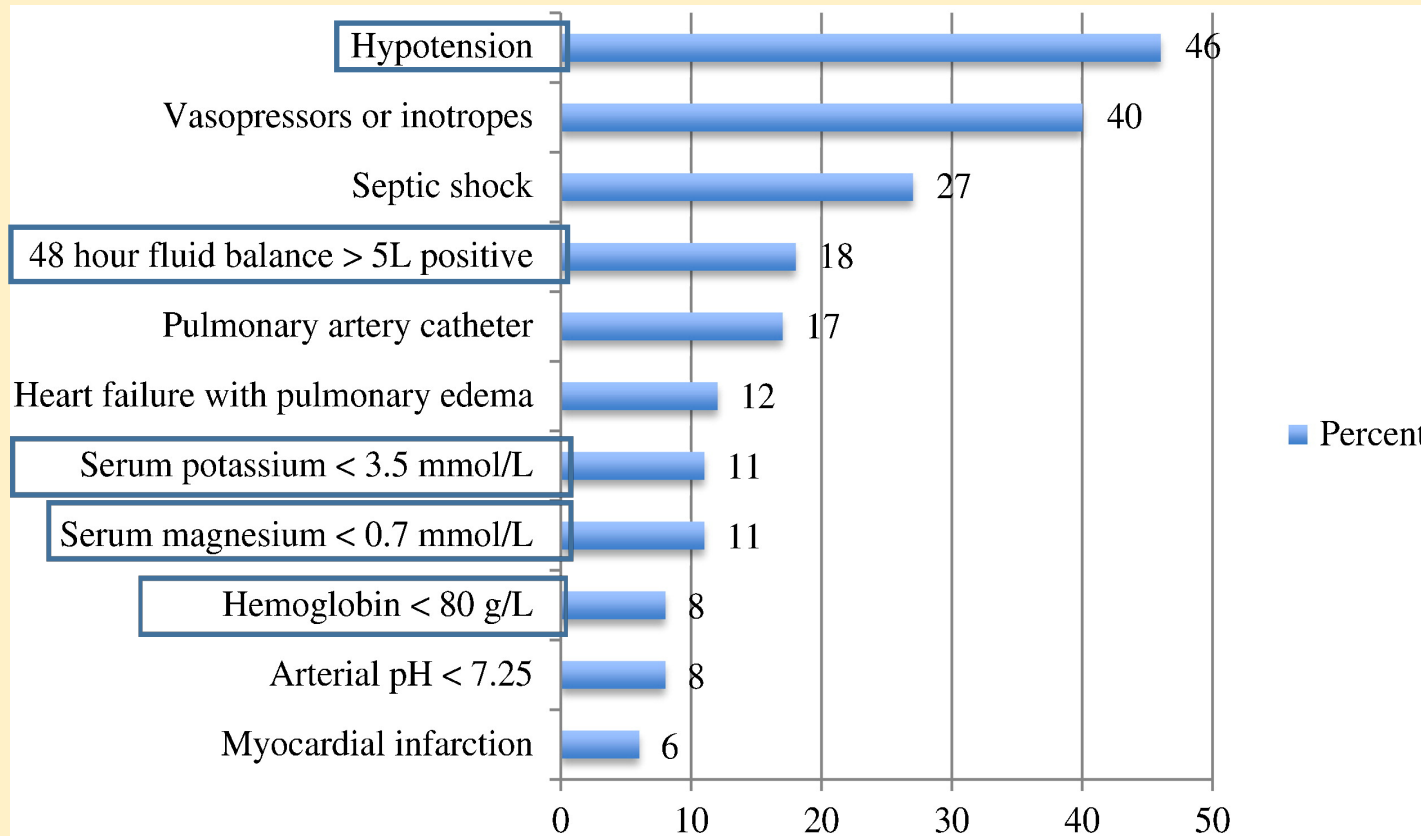
TAI

- sinusrytmin palauttaminen sähköisellä tai lääkkeellisellä rytminsiirrolla
  - kyseessä 1. eteisvärinä, hemodynaamisesti huonosti siedetty eteisvärinä
- tromboembolisia komplikaatioita estävä antikoagulaatiohoito
  - yli 48 h kestänyt eteisvärinä katsotaan vanhaksi eteisvärinäksi

Taulukko 6. Akuutin eteisvärinäkohtauksen kammiovasteen hidastamisessa tehokkaiksi osoittautuneita suoneen annettavia lääkkeitä

Lääke	Annossuositus
Beetasalpaajat	
Esmololi	Alkuannos 10–50 mg nopeana ruiskeena, jatkoinfuusio 1–4 mg/min syketajuuden ja verenpaineen mukaan
Metoprololi	5 mg hitaana ruiskeena; voidaan uusia 2–3 kertaa viiden minuutin välein
Kalsiuminestäjät	
Verapamiili	2,5–5 mg hitaana ruiskeena; tarvittaessa toistetaan 10 mg:n kokonaisannokseen asti
Muut lääkkeet	
Digoksiini	0,25–0,5 mg hitaana ruiskeena; voidaan uusia 2–3 kertaa 1–2 tunnin välein (kokonaisannos enintään 1 mg/vrk)
Amiodaroni	Alkuannos 150–300 mg infuusiona 10–60 minuutissa, jatkoinfuusio 1 200–1 800 mg/vrk
Sykkeenhallintaan voidaan kiireettömissä tilanteissa käyttää myös suun kautta annettavia valmisteita.	

Postoperatiivisen eteisvärinän ehkäisy

- Minkään lääkkeen ei toistaiseksi ole osoitettu ehkäisevän postoperatiivista eteisvärinää ei-sydänkirurgisilla potilailla !
- Jäljelle jää potilaan riskien minimointi perioperatiivisesti

Risk factors identified at the onset or immediately before the development of new-onset AF (n = 139).

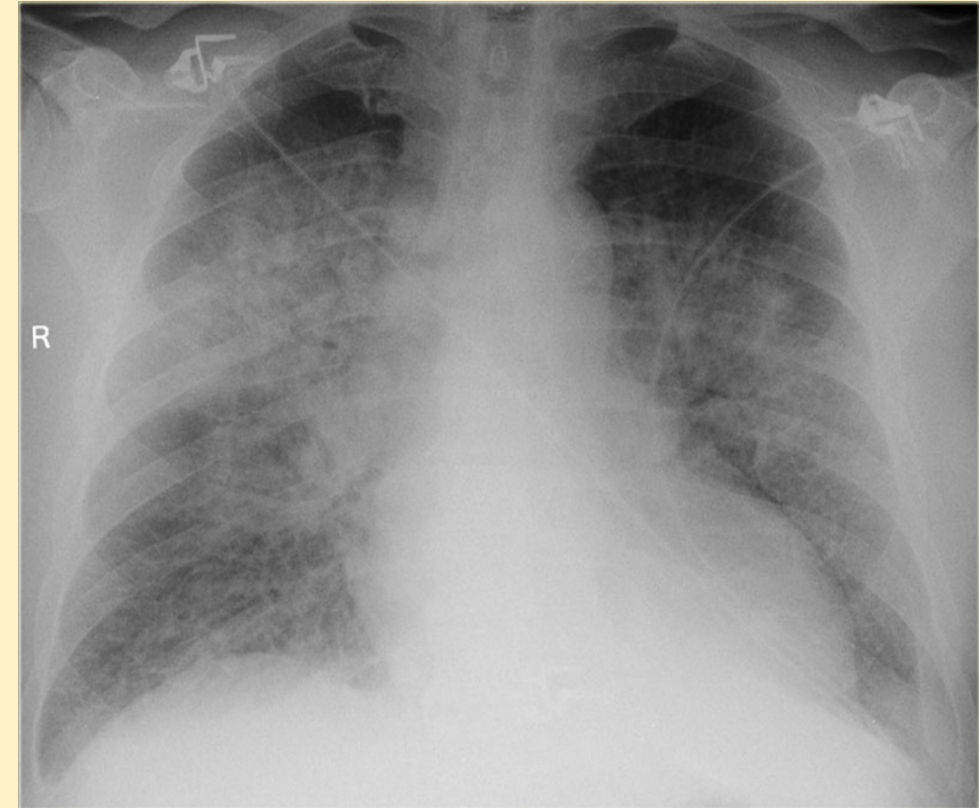
Postoperatiivinen sydämen vajaatoiminta

- suurimmalla osalla tiedossa oleva vajaatoiminta jo ennen leikkausta
- aiemmin oireettomat potilaat
  - perioperatiivinen sydäninfarkti
  - ylinesteytys
  - sepsis
  - munuaisten vajaatoiminta
- erityisesti ei-tiedossa oleva sydämen diastolinen vajaatoiminta on riski
  - sydämen UÄ:ssä jopa 27 %:lla keski-ikäisistä
  - sydämen hypertrofia (korkea verenpaine)
  - aorttaläpän ahtauma
  - kardiomyopatia

Postoperatiivinen sydämen vajaatoiminta

Postoperatiivisen vajaatoiminnan arviointi

Kongestion arviointi	Verenkierrovajeen arviointi
Kaulalaskimopaine	Ihon lämpö, syanoosi
Maksan palpaatio	Vireystaso, tajunta
Kuoppaturvotus	Virtsantulo
Keuhkoauskultaatio	Happo-emästasapaino, laktaatti
Thoraxkuva	

Tutkimukset

- EKG
- Thorax-rtg
- laboratorio: PVK, Na, K, Krea, CRP, verikaasuanalyysi, troponiini
- UKG mahdollisuuksien mukaan

Postoperatiivisen vajaatoiminnan hoito

Erotusdiagnoosit

- keuhkokuume
- keuhkoembolia
- akuutti sepelvaltimotautikohtaus
- astman ja keuhkohtaumataudin vaikeutuminen
- keuhkoparenkyymin taudit
- ilmarinta, pleuraalinen effuusio
- atelektaasit

Hoito (ensin syy selvitettävä)

- puoli-istuva asento, lisähappi, noninvasiivinen ventilaatio, ventilaattorihoito
- nitraatti-infuusio, mikäli hypertensiivinen
- diureetti (furosemidi)
- MAP > 65 mmHg
- vasoaktiivit
  - noradrenaliini, levosimendaani jne.

KIITOS

Yhteenvetona

- Potilaan
  - syketaison
  - verenpaineen
  - happeutumisen
  - kivun
  - verensokerin
  - diureesin
  - elektrolyyttien
  - lämpötilan
  - nesteytyksen
  - EKG:n

seuraaminen ja häiriöiden hoito postoperatiivisesti on tärkeää ja ehkäisee postoperatiivisia sydänkomplikaatioita !

